

Tribuna Nouă

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
Bulev. Regina Maria Nr. 12. Tipografia „Aradul”

INSERTII
se primesc după tarif la
Administratia ziarului
si la toate agentile de
publicitate. 200

Abonamente:
un an . 520 Lei
1/2 an . 260 Lei
1/4 an . 130 Lei

ZIAR POLITIC NAȚIONAL

DIRECTOR: ION MONTANI.

Lei ex.

2 Lei ex.

Realizări practice

— Nevoia înființării de Burse regionale —

Arad, 26 Iunie.

Intelepțiunea poporului așează „practică” și „practică” la două extreme opuse ale activității omenești. Căstă erezie se justifică prin faptul că mulțimea nu poate judeca și decida decât schimbările care se înfăptuiesc momentan, pe cari le simte însăși, — și așa se explică zeflețele cu cari întâmpină publicul eforturile aceluia a căror trudă are un rezultat vizibil imediat.

Ca este o bază de adevăr care justiciaceastă apreciere a mulțimii nu încapă îndoială. Orice aplicare a unui plan care cere un spațiu de timp mai mare trebuie să fie precedată de mici realizări imediate dacă dorește câștigarea aceluia element succes care se numește încrederea relui public.

Acum câte-va zile s'a vorbit în ruzul nostru de marile bogății ale dealului, între cari, gazul metan și ieratorii de energie cari sunt căile de apă n'au aproape nici o trebuință industrială mai serioasă. arătat că exploatarea, după toate loacele moderne, numai a gazului tan, ar putea pune în mișcare rețeaua de căi ferate a României întregite, și în același timp ar ea da lumină întregului Ardeal ar furniza energie întregii industrie a acestei provincii binecuvântate.

Față de asemenea strălucite perspective nici un om de stat nu poate indiferent. Dacă dominațiunea ghiară, pentru rațiuni de ordin politic, avea motive să nu dăruiască dealul cu prea multe beneficii civilizatei, lucrurile stau astăzi totul dimpotrivă. Numai că, reamintirea unui asemenea plan gigantic, și a pune în valoare toate bogățiile dealului, cere cheltuieli, pe cari dealul nu le poate suporta în vremea față și un interval de timp destul îndelungat.

Și până atunci, se poate pași la reari practice și necostisitoare. Plecând de la ideea că ajutându-se proiere întreprinderilor existente industriale, economice și financiare deal, atâtea câte sunt, se face un înainte spre realizarea valorificării marilor bogății neexploatare, se te proceda la măsurile de îmbunătățiri imediate în ce privește aclele așezări industriale și comerciale.

Una din aceste măsuri cu efecte mediate ar fi să se dea posibilitate rilor și micilor capitaliști de a ea plasa în mod folositor pentru înșiși numerarul lor în acțiuni de întreprinderilor de tot felul. E ba de a înlesni acestor deținători numerar puțința de a putea mara capitalul lor într-o manieră i vie, cu plasări pe termen scurt u eventualități de câștiguri mai ri și mai repezi.

Instituțiunea Burselor de mărfuri valori, care se află în mare cinste țările cu intensă viață industrială comercială, — constituie regulaul și animatorul activității economice a unui stat. Aceste instrumente de progres cari numesc Burse realizează contactul e capitalist și industriaș înlătuind toate dificultățile și toată nerederea pe care particularul poore de economii în numerar o are tiv la investițiunile în materie comercială.

Cu ajutorul Burselor micul capitalist, în speranța posibilității unor câștiguri apreciabile, e convins să ajute, cu numerarul său, propășirea întreprinderilor de tot soiul constituite în societăți.

Din nenorocire, nu există Bursă de efecte decât la București, așa cum, firește, corespundea tutulor cerințelor, înainte de război, în vechiul regat.

Azi însă există centre îndepărtate cu o viață industrială și comercială care poate rivaliza cu aceea a Bucureștilor. Aceste centre, ca de pildă Timișoara, Cernăuți, Chișinău, Aradul, etc. nu pot fi deservite de Bursa din Capitală. Mecanismul jocului de Bursă e foarte delicat: jucătorii trebuie să fie în contact zilnic cu organul regulator al pretului mărfurilor, adică al acțiunilor, așa încât capitalistul din centrele depărtate nu are posibilitatea de a juca decât atunci când se duce în Capitală.

Și asemenea capitaliști, oameni cari înțeleg să-și ruleze capitalul lor zilnic, la câștiguri apreciabile și repezi, avem destui în marile noastre orașe comerciale și industriale. În lipsă de o întrebuintare mai serioasă, jocul de cărți înflorește în aceste centre, fără nici-un câștig nici pentru societate nici pentru Stat.

Mulți bogătași din Ardeal, din cauza lipsei unor Burse la Timișoara sau Arad, joacă la Bursa din Budapesta, însuflând viață întreprinderilor ungurești, pe când, dacă li s'ar da posibilitatea ar ajuta industria țării în care trăesc.

Înființându-se Burse de sine stătătoare în centrele de cari vorbim, s'ar da un avânt neînchipuit așezămintelor economice ale țării în general și ale Ardealului în special, printr-o creștere considerabilă a capitalului investit. Și lucrul s'ar putea face ușor, cu atât mai mult cu cât Statul n'ar avea nici-o cheltuială, dovadă că acum în urmă s'au creat la București patru noi oficii de transacțiuni fără să fie nici-o nevoie.

Ce motive s'ar opune, în aceste condițiuni, unei legiferări descentralizatoare în materie de Bursă?

NOTE

28 Iunie 1914 -- 28 Iunie 1924

Mi-aduc aminte... Era o după amiază de vară. Tărani și țărance, în haine de sărbătoare, îmbujorați de zăduful cumplit, se întorceau dela oraș, unde fusese zi de târg... Și satul alb și liniștit se umplu, de-odată cu venirea lor, de vestea asasinării lui Francisc Ferdinand.

A doua zi toată lumea își văzu de lucru ca de obicei. Tărani mai aduceau vorba despre moartea tragică a moștenitorului de tron, desaproband, dela cel dintău până la cel din urmă, asasinatul, odios firii poporului nostru.

Sosiră, însă, și gazetele... Știri despre moartea năpraznică a aceluia care urma să ne fie împărat, înnegrau toate paginile. Totul prevestea că ne găsim în fața unei catastrofe cum n'a mai văzut lumea... Și deșteptat din ceas în ceas, peste câteva zile căzu totuș ca un trăsnet ordinul mobilizării generale a armatei...

Am trăit acele clipe între țărani, în satul unde mi-am petrecut copilăria... Și nu știu cum, în mijlocul durerii generale, în plânsurile mamelor și ale soțiilor, peste toate durerile mele și-ale satului meu, creștea o bucurie necunoscută care-mi înabusea toate grijele și mă îngheța... o bucurie grea de așteptări nelamurate, mai adăncă și mai înaltă decât mine și decât toate bucuriile-mi de până atunci.

Vedeam atâtea drumuri înaintea mea... Și îmi părea că trupul meu uscat și inima-mi explozivă nu vor ajunge să se cuminece din acea bucurie ce se va ridica uriaș, într-o zi peste brutală tragedie a mea și a satului meu...

Pacitist în toate fibrele ființei mele — doream, așteptam, visam Kasubiul!

Jandarmii tăcuți, cu pene de cocoș la pălării, sosiră în sat. Floarea flacailor fu adusa dela coasă și dela plug... și, cu noaptea în cap, pornita la drum. Satul meu alb și năcăjit își trimitea primul tribut spre câmpiile dezastrelor viitoare.

„Ce va face România?” Era întrebarea tainică a tuturor. Cu această întrebare ce le-o puneu glasul misterios al sângelui, cu această întrebare iară răspuns, plecau grupuri, flăcăii iuți ai satului meu spre orașele apropiate cari îi trimeteau apoi, fara zabava, spre granițele Rusiei și spre mocirlele catastrofale ale Serbiei... Spre rasboul care nu era al nostru.

Într-o zi am părăsit și eu satul. Sătenii prea mă stăteau cu întrebările lor. Ma simțiam parcă vinovat față de toți acești oameni, pentru rasboul care înfuria și pentru nemișcarea neînțeleasă a României.

Vântul întâmplării m'a dus în altă parte, unde mă mâna neliniștea-mi fără leac. Am privit de aproape Carpații și-am vrut să-i înfrunt, cum-i-am mai intrat cu ani înainte. Dar o datorie mult mai mare decât mine, decât odihna mea și zilele mele, m'a oprit acolo la poala Carpaților, în Brașovul riscurilor și așteptărilor mele și-ale altora...

Din satul meu im veneau din când scrieri triste: numărul morților ce-l dădea mereu sârmanul meu sat creștea pe răbojul jertfelor zadarnice...

Într'un târziu mi-a venit și mie rândul... Am mai trecut încă odată prin satul meu, pentru un scurt popas în casa părintească, înainte de a pleca pe drumul cel cu atâtea cotituri al destinului...

Satul era pustiu... Moșnegi albi și copii făceau aspra muncă a câmpului... Lipsurile

creșteau amenințătoare și România încă tot nu se mișca...

În seara aceea, parcă-mi era rușine că supraviețuiesc atâtor morți; satul, altădată plin de cântece, î-mi părea mort pentru totdeauna sub cerurile nepăsătoare.

De-odată tăcerea o spintecă un cântec: Înălțate împărate, Pune pace, nu te bate, Ca de când te-ai prins a bate Nu mai sânt feciori pe sate.

Răsună dureros și se pierdea departe cântecul acesta ce parcă străbatea însângerat de pe câmpurile de bătălie.

Și-am plecat și eu, lăsând pe urma mea sășieri și lacrimi.

Am plecat spre apus, dar Doberdoul și Alpii au fost miloși cu mine și mi-au îngăduit să-mă întorcăcăsă dinspre răsărit, peste Bucureștii suferințelor și bucuriilor românești.

28 Iunie 1914!...

Data asta adusă astăzi de gazete î-mi aduce aminte din nou satul copilăriei mele, cu toate figurile lui; cu toți flăcăii — foștii mei tovarăși de jocuri, — cari au plecat pe drumul de pe care nu e mai întoarcere.

Acum satul meu, satul acela necăjit s'a schimbat la față: case noi s'au clădit cu dolari aduși de departe, crezile s'au sporit și s'au sporit și turmele de oi și herghelile: soțiile și-au uitat bărbații și unele s'au măritat a douăoară, altele au murit de supărare și de necazuri, dar munca aspră și fără spor continuă, pentru că viața continuă...

În mine însă — ins blestămat să-și aducă aminte de toate — trăește încă adânc imaginea satului meu în timpul furtunii europene. Și când trec prin satul necăjit, parcă ies la porți și-mi dau veselii binețe, fantomele flacailor, cari au plecat atunci, în plânsul satului întreg, să moară pe pământuri străine morți zadarnice.

Vorbim românește

Arad, 26 Iunie

Un confrate din București, relateând un fapt petrecut la Sălaj, unde la inaugurarea noului edificiu al Primăriei s'au ținut discursurile de ringoare în limba maghiară, protestează cu tărie contra acestui lucru, care s'ar fi repetând în toate centrele din Ardeal. Confratele învinuiește pe românii ardeleni, nu că tolerează asemenea manifestări nepermise, dar că ei înșiși ar întrebuinta în relațiunile lor cu autoritățile și chiar în viața de toate zilele, limba maghiară.

Învinuirea aceasta este chiar nedreaptă. Dacă se găsec unii, prea puțini, dintre ardeleni, cari se exprimă în limba stăpânitorilor de ieri, apoi aceștia nu și-au lămurit încă bine rostul datoriei ce au de a vorbi astăzi, cu toată lumea, numai românește. Aceștia trec ușor peste considerendul că orice român trebuie să contribuie cu o cât de mică părțicie la opera de românzire a pământurilor desrobite, dar în tot cazul ei nu sunt de rea credință.

Precum am spus, aceștia nu conținuesc însă decât o mică parte dintre români, cari, suntem încredințați, sunt victimele obicinuinței, de care se vor desbăra.

Marea majoritate sunt pătrunși de necesitatea de a da astfel de exemple prin purtarea lor, încât să înmoaie cerbicia zelului cetățenii minoritari a căror înțelepciune este să discrediteze așezămintele românești și să jignească cele mai sfinte ale noastre sentimente naționale.

Din acest punct de privire este, în adevăr, necesară o cât mai stăruitoare amintire la tot pasul a datoriiilor către „legea” strămoșească și către neam.

Chestiunea reluării raporturilor între Franța și Rusia.

Paris 25. — Din sursă engleză, s'a anunțat, că la Paris va avea loc la începutul lui Iulie o conferință preparatorie, privitoare la recunoașterea sovietelor de către guvernul francez. „Havas” afirmă că până în prezent nu s'a hotărât nimic privitor la acest plan.

Anumite cercuri politice cred însă, că recunoașterea „de jure” a sovietelor nu va întârzia mult și că negocierile cu Rusia vor putea începe după recunoaștere.

Păsărarul.

Când ești tânăr viața e o primăvară, iar primăvara sufletele înflorece ca și florile. Și sufletul păsărarului înflorina pentru că era tânăr, dar mai ales pentru că toate pasările cu sute de mii de triluri îi vrăjiau auzul ca niște note melodioase și depărtate, cu sute de mii de falfăiri îl adormiau noaptea, ca iarăși cu sute de mii de falfăiri să-l deștepte în zorii dimineții.

Era fericit păsărarul pentru că pasările sunt mai blânde decât oamenii și pentru că trăia departe de danșii. În zorii dimineții toate pasările veniau în jurul lui și unele veniau atât de aproape în cât îi mângăeau părul cu evantaliul aripelor lor, altele i-se agățau de umeri ca niște enorme broșe de aur, altele — prin sborul lor aproape fluidic — îl legănuu într'un leagăn țesut din fire de mătase, în sfârșit altele veniau să mănânce din palma lui, înfiorându-i întreaga-i ființă cu ciocurile lor de safire, de rubine și de topaze.

Era fericit păsărarul pentru că de ani de zile gândurile lui niciodată nu adăncecise misterele firei și nu trecuse hotarele lunei care îl inconjura, dar într-o zi păsărarul băgă de seamă că o singură pasare, pasărea cea mai albă, nu numai că nu poposise vreodată pe umărul sau în palma lui, dar totdeauna se ținea departe de el. Și, atunci, printre'unul din acele mistere pe cari nimeni până astăzi nu le-a putut desluși, păsărarul își aduse aminte, clipă cu clipă, toată viața pe care o petrecuse în aceste locuri, își aduse aminte cu atâtea putere în cât retrăia zilele atâtor ani cu aceeași respirație cu care o trăia pe cea de-acum.

Și întreaga-i ființă tresări întâia oară de spaimă.

Pasărea albă, da, era aceeași pasare albă care în atâtea șir de ani nu se apropiase nici-odată de danșul și totuși dacă o vazuse de atâtea ori, dacă o privise tot de atâtea ori, de ce nu băgase de seamă că totdeauna se ținea departe de el?

Dar toată în clipele acestea când gândurile se frământau nebune, nebune rostogolindu-se în prăpastia amintirilor, pasărea albă sbura atât de aproape de danșul, în cât simți adierea aripelor ei că-i răcorește fruntea infierbântată de gânduri.

Atunci păsărarul întinse brațele după ea cu acea patimă cu care odinioară războinici — înainte de-a pleca în luptă — întindeau brațele să-și cuprindă iubita, dar pasărea albă sbura de trei ori în jurul capului lui, aureolându-i chipul cu trei cercuri nevăzute de argint, și apoi falfăind din aripi, din ce în ce mai încet, se coborî la picioarele lui.

Păsărarul tresări pentru a doua oară de spaimă și — ca un credincios ce se înclină în fața altarului — se aplecă s'o cuprindă și s'o strângă la piept ca pe o comoară regăsită. Dar pasărea albă, cu o ușoară falfăire de aripă, se ridică în albastru și se îndreaptă spre apus. Atunci păsărarul — ca sub îndemnul unei puteri necunoscute — începu să alerge după pasare.

Și în goana aceasta, câteodată pasărea albă falfăia atât de ușor în cât păsărarul dacă ar fi avut și el aripi ar fi putut-o ajunge, iar alte ori sborul era puternic ca și mai înainte, pentru că iarăși peste câteva clipe să înceapă și mai ademenitor, atât de ademenitor că atunci păsărarul se simțea legănat într'un leagăn țesut din fire de mătase.

Și jocul acesta cine știe câtă vreme ar mai fi ținut încă, dacă feeria unei grădini nu i-ar fi răpit din drum și dacă noaptea nu i-ar fi ajuns din urmă.

Și păsărarul adormi, iar visul — ca un

copil sburdalnic ce aleargă după un fluture — începu să alerge în jurul lui. O, visul pe care-l trăești când ești obosit și când adormi noaptea într-o grădină feerică! Fiecare floare se înalță și se aplecă asupra lui ca o fecioară cu mâinile albe și reci ca zăpada și cu părul cascând în bucle de aur; fiecare arbor își tremura frunzele, la adierea vântului, cântând misterios ca niște harfe ce-și tremură coardele atinse de mâini mlădioase, albe și diafane; fiecare pasare cânta cu triluri din ce în ce mai calde și mai mai adormitoare.

Cânta întreaga grădină și fiecare notă suspina: „rămăi cu noi, vei fi regele întregii grădini. Din petalele noastre îți vom face un pat tot așa de legănător ca și al unui fiu de rege”, șoptiau florile; „frunzile ranurilor noastre îți vor cânta cântece ne mai cântate încă”, fremătau arborii; „iar noi, toate pasările, în fiecare seară și în fiecare dimineață te vom adormi și te vom deștepta din somn în valuri de armonie. Rămăi cu noi să îți regele nostru”, cânta întreaga grădină.

Dar răcoarea dimineții alungă visul, deșteptând pe păsărar din somn. Pasărea albă plutia departe, ca un punct de argint. Păsărarul începu atunci să alerge după pasare și n goana aceasta câteodată pasărea albă falfăia atât de încet, în cât păsărarul

*) Din volumul de parable „Cetatea cu porțile închise”, împrădit de Casa Școalelor și premiat de Ministerul Artelor.

Târg de zece zile!

in Arad,

in magazinul de modă „Orient“

(lângă librăria și papetăria Bloch).

- Un metru delain spalabil Lei 23—29
- Un metru delain francez Lei 31—36
- Un metru de pânză . . . . . Lei 29—36
- Un metru de mătăsă crudă Lei 85.—
- Un metru 120 cm. lat, mătăsă . . . . . Lei 165.—
- Un metru zefir de ață . . . . . Lei 39.50
- Un metru zefir englez, veritabil . . . . . Lei 55.—
- Un metru 10 cm. lat, dantelă pentru perdele . . . . . Lei 39.—
- O părechie ciorapi subfiri de dame . . . . . Lei 65—98
- Un metru de stofă pentru haine de bărbați 150cm. lățime . . . . . Lei 145.—
- Un metru de pânză pentru albături bărbătești . . . . . Lei 78.—
- Un metru pentru albături femeiești . . . . . Lei 82.—
- O beretă frumoasă de scaldă pentru femei . . . . . Lei 68.—
- Un ștergar de frotat . . . . . Lei 85.—

Crepe de chinuri, marocaine, stofă adevărat engleză pentru haine de domni și dame permanent în deposit.

Binevoii a vă convinge la:
Paul Reismann,
proprietarul magazinului „ORIENT.“

Răspândiți Tribuna Nouă!

Atelierul nostru de prelucrare a lemnului din Piața Cetatei vechi este deschis!!

Avantagioasă tăietură pe plată!
Atelier deosebit pentru tâmplari!

COLONIA DE LEMNE A FRAȚILOR FÖLDES

Telefon 818. Telefon 818.

S'a deschis! BAZARUL-VICTORIA

în fostul local al lui Gheorghe Menyhért
Depozit permanent de cele mai noi modeluri parisiene și vieneze, mantale pentru dame în cea mai elegantă execuțiune, costume, bluze, haine de serate.

!!! Pachetele-Kemeny

cu gulaș,
Paștete de mai,
Haschee,
Frankfurteri
în pachete de 1/2, 1/4, 1/8 și 1/16 Kilogrami
sunt cea mai ieftină cină de vară și se capătă totdeauna în toate prăvăliile bune de coloniale și bacanii.

HAJDUSKA și Co.

Arad, Piața Avram Iancu 7.
Telefon 7—33.

O cassă de fier

(wertheimiană)
ori alt sistem, folosită, căutam spre imediată cumpărare. — Administrația „Tribuna Nouă“ Arad.

Pește proaspăt

a sosit la firma:
IOSIF LUTTWAK, ARAD.

Dlul Radu Ursu, Arad.
Mulțumesc călduros dlui Ursu pentru apa de păr ce mi-a servit și care are un efect foarte rapid, împiedicându-mi — după o săptămână căderea părului contra căreia nici medicii nu mi-au datut da ceva ajutor.
PETRU G. POPESCU,
avocat,
Inspector Central al Ministerului Muncii.

De vânzare la gara Dezna un BUFFET

cu mâncări gustoase și beuturi răcoitoare constatate de medicii să sunt folositoare și răcorite în fântâna de 20 metri adâncime, prajituri, honbonerii și alte dulciuri. Trenul sta în gară 25 minute în drum spre și dinspre Moneasa. — A se adresa la:

Bufetul Milian, Dezna.

Institut de arte pentru sculptură de metal și stampilii de cauciuc, precum și tipografie în relief

„PERFECT“

Arad, Str. Eminescu 15, căsuța postală 97.

Local de fabrică

in centrul orașului, lângă șinele de tren, împreună cu curte mare, întreg ori în mai multe părți
de arendat cu 1 August
O parte a lui se poate folosi ca prăvălie la stradă, conectată cu un magazin spațios. — A se adresa la: Arad, Strada Eminescu 5.

O întorsătură în politica autonomiștilor șvabi din Banat?

(Dela redacția noastră din Timișoara.)

Timișoara, 25 Iunie.

Opinia românească din părțile noastre știe, că poporul șvabesc — mai precis: conducătorii acestui popor — sunt împărțiți în două tabere: autonomiști și aderenți ai partidului popular șvabesc.
Primii sunt vechii prieteni ai Ungariei și maghiarizatorii de ieri ai poporului șvabesc. Ei au făcut, în preajma conferinței dela Paris, îndârjită opoziție alipirei Banatului la țara mamă, „ideia“ lor fiind crearea unei republici în acest colț de pământ românesc. Mai mult: frunții acestui partid, dlul Kaspar Muth și prelatul Blaskovits, a întreprins, după doi ani de stăpânire românească, un turneu de ponegrire a țării noastre în America. Rezultatele acestei mizerabile acțiuni s'au resimțit și sunt dovezi sdrobotoare despre mărșăvia ei.

Cei din partidul popular au fost, sub unghiuri, prieteni ai tuturor minorităților naționale asuprite și au luptat și ei, cu demnitate, pentru integritatea drepturilor naționale ale șvabilor, făcând întodeauna opoziție guvernului budapestane și codiților de topor ale acestora, recutate dintre șvabi. Sub stăpânirea românească, ei au rămas aceiași oameni credincioși poporului din care fac parte — dar credincioși, în același timp, și loiali noului stat român, păstrând legăturile și prietenile ce și-le-au creat, printre conducătorii noștri politici, însă pe vremea luptelor comune din trecut.

Lupta dintre aceste două tabere s'a dat, în ultimele luni, cu o vehemență rară, în întrunirile convocate din ambele părți, în provincie. Ziarele din capitală — indoeobi „Universul“ și „Adevărul“ — au publicat imparțiale dări de seamă, arătând acuzațiile ce și-le aduceau, reciproc, conducătorii politici ai poporului șvabesc. Autonomiștii acuzau pe populiști de prea multă prietenie cu românii — de multe ori de trădare a intereselor șvabești — iar populiștii demascau, pretutindeni, conduita de profitori, sub stăpânire ungurească, ca și sub stăpânire ro-

mânească, a d-lor Muth și Blaskovits și arătând primejdia ce amenință poporul șvabesc, ori ținuta anti-românească a autonomiștilor, neadmisibilă nici în trecut. Și d'adrepul catastrofală azi. Populiștii accentuau, ca acuzațiile aduse, în senat, de d. senator Bianu, au o bază solidă, atata timp cât cei ce se pretind conducători ai poporului șvabesc, nu renunța definitiv la cochetăriile cu Budapesta.

Dări de seamă asupra acestor întruniri a publicat, după cum amintim, și ziarul „Adevărul“. Care nu ne-a fost surpriza, când în „Adevărul“ sosit ieri aici, citim un articol, ca în ținuta autonomiștilor s'a produs o întorsătură.

Drept dovadă a neclintitei lor credințe către Statul român, se amintează toaștul rostit de prelatul Blaskovits la banchetul expoziției agricole din Biled. Era un discurs-risipă de loialitate, o improvizatie ieșită, de care însuși aderenții din Biled ai înaltului prelat (șvabi de viață — dar „maghiari“ încarnați și astăzi...) și-au bătut joc.

Intâlnind pe d. Filip Jahn, era frunșă al populiștilor și vechiu prieten al românilor, l'am întrebat care este părerea d-sale asupra „reabilitării“ acestuia.

— „Argumentul adus de „Adevărul“ — ne-a declarat d-sa — este dintre cele mai subrede. E surprinzător, că un ziar cu pretenții se agată de un toast, pentru a „reabilita“ — cum zici d-ta — pe prelatul Blaskovits. Efectul, se înțelege, rămâne nul. Cum poți pune în cumpănă un întreg trecut de încarnat șovinism maghiar și de antiromânism dovedit chiar sub stăpânire românească, ca un discurs dela banchet, care trebuie să rămâne între limitele complexante ale codului de bune maniere?

D. Jahn ne-a mai declarat, că partidul popular șvabesc se pregătește de noi lupte cu autonomiștii. Intregul lor trecut se va denunța opiniei românești, pentru ca să nu se mai poată crede vreodată în o „pocăire“ a lor.

Cronica medico-socială

— Max Rubner —

Arad 26 Iunie

Știința medicală germană serbează șeptezeci de ani dela nașterea lui Max Rubner.

Cum multora aproape le este necunoscut acest nume, vom da câteva date biografice interesante în ce privește viața acestui savant, care a lucrat pe tărâmul cel mai arid al medicinei: „fligienea“. — Născut la 2 Iunie 1852, după terminarea liceului se dădu cu totul studiului științelor naturale. Nu după multă vreme, câmpul de activitate părandu-i-se prea mărginit, a îmbrățișat științele medicale. Loviturile soartei și desiluziile nu-l cruțară nici pe el, dar toate acestea nu fură pentru un om de știință de talia lui, de cât un imbold mai mult spre oțelirea voinței și perfecționarea în studiile întreprinse. În acest timp, cea mai puternică influență exercită asupra lui, chimistul Volhard și botanistul Naegeli. Lucra mai întâi ca asistent la profesorul Voit, de care fu nevoit să se despărță din cauza unor divergențe de păreri, în special asupra experiențelor respirației în timpul nutriției unilaterale, căci Max Rubner

este creatorul calorimetriei. Pentru el, orice aliment introdus în corp reprezintă un număr de calorii, pe care corpul omenesc îl poate asimila. În această creație a fost ajutat și de știința fiziologică, pe care și-a însușit-o în laboratorul lui Karl Ludwig.

Max Rubner la etatea de 29 ani își începe cariera academică, întâi ca igienist la Marburg, apoi ca farmacolog la München. Mai târziu în anul 1909 plecă la Berlin, unde deveni succesorul lui Koch. În privința lucrărilor tipărite, ar trebui să ocupăm prea mult spațiu dacă am însira aci titlul lor, și ne rezumăm a le aminti pe cele mai principale: „Baza climatologiei științifice“, „Influența temperaturii aeriene“, — (a umezeii aerului, a vânturilor și a soarelui asupra oamenilor), „Cercetarea aerului în oraș“, „Chestiunea alimentării și a îmbrăcăminte“. Documentarea acestor chestiuni a fost lucrată în modul cel mai metodic-științific posibil. Nu trebuie uitat însă nici meritele sale în chestiunea desinfecției. În această privință trebuie amintit că faima numelui său a ajuns în așa grad, că nici o canalizare mai importantă, nici o construcție de spitale, nu s'a făcut fără avizul prealabil al marelui savant. — Actualmente, omul

dacă ar fi grăbit pasul ar fi putut-o ajunge.

Și jocul reîncepu iarăși aici chinuitor aci ademenitor și cine știe câtă vreme ar mai fi ținut încă, dacă răcoarea și misterul unei păduri nu i-ar fi răpit din drum și dacă a doua noapte nu i-ar fi ajuns din urmă.

Și era așa de misterioasă pădurea, căci ce pădure nu-ți pare misterioasă când ești obosit și când întreaga-ți ființă — sugrumată de gânduri — adoarme cu nădejdea că a doua zi va învinge!

Și pasărarul adormi și în vis întreaga pădure se nălță ca o catedrală uriasă, în care fiecare arbor apărea ca o colonadă și în care miile de soapte, de freamăte, de cântece îndepărtate, de strigate și de ecouri și mai depărtate răsunau, amonșându-se, ca valurile unei simfonii cântată de orgă.

Răsuna întreaga pădure și fiecare val de armonie suspina: „rămăi cu noi, vei fi regele întregii păduri.“

Dar răcoarea dimineții alungă pentru a doua oară visul, deșteptând pe pasărar din somn. Pasărea albă plutia departe ca o crizantemă albă purtată de vânturi. Pasărarul începu atunci să alerge după pasăre și cu cât alerga mai tare cu atât pasărea albă fălăia mai ușor din aripi, atât de ușor că pasărarul se simția legănat într'un leagăn jesut din fire de mătase.

Și jocul reîncepu și mai chinuitor și mai ademenitor și cine știe câtă vreme ar mai fi ținut încă, dacă liniștea de ghiță și măreția unui șir nesfârșit de munți nu i-ar fi răpit din drum și dacă a treia noapte nu i-ar fi ajuns din urmă.

O, ce liniște nesfârșită și câtă măreție plutește noaptea deasupra munților, când omul e sdrobotit de oboseală și când frământarea gândurilor — ca și valurile mării ce se izbesc de stânci — năvălesc din ce în ce mai sălbatic, cu singurul îndemn să sfărâme zagazurile minții!

Și pasărarul adormi și în vis întregul șir nesfârșit de munți apărea ca un șir nesfârșit de castele clădite de Ciclopi, creștele și stâncile ca niște turnuri întărite de piatră, peșterile ca niște galerii tăcute și misterioase, iar fiecare brad ca o santinelă de noapte.

Și șirul nesfârșit de munți, împreună cu toate peșterile și cu toți brazil, începură deodată să murmure și să cânte: „rămăi cu noi, să fii regele nostru.“

Dar răcoarea dimineții alungă pentru a treia oară visul, deșteptând pe pasărar din somn. Pasărea albă strălucia departe ca o stea pe un cer nesfârșit și albastru. Pasărarul începu atunci să alerge după pasăre și cu cât alerga mai tare, cu atât pasărea albă fălăia mai încet din aripi, atât de încet, că

îmbătrânit în laboratoare, este ședintele sănătății publice general secretar pe viață al Academiei științe din Prusia, membru al multor societăți științifice și doctor „honoris causa“ al mai multor Universități; însă ocupația de dilecție i-a rămas tot laborator aproape unicul în lume.

Știri dela comisiunea arbitrală pentru fixarea chiriei

— Ședința din 26 Iunie

Comisiunea arbitrală locală delat astăzi asupra cererii proprietarului Medveczki, — pentru a se fixa chiria tarului său Emerich Palfi, fabricant neală din piața Mihai Viteazul, — în bilit chiria pe anul de pășuire în luându-se ca factori chiria de 240 1914 și coeficientul 14.

Cererea proprietarului Ștefan — pentru a stabili chiria atelierului său Alexandru Koniș din Crișan în suma de 56.000 — a fost pînă, existând între proprietar și un contract încheiat pe durata de timp la 1926.

Chiria locatarului Desideriu Pro — casa lui Carol Fenyves, s'a stabilit lei, adică de 7 ori chiria din 1914, în tînd chirișul profesiei de croitor.

Proprietarul Leopold Ștern a cerut comisiunea să stabilească pentru chiriașului său Izidor Vaida, reprezentant societății de asigurare „Avria“, chiria 15.400 lei, vrînd ca să se socotească 14 ori chiria din 1914. Existînd un contract, în vigoare pînă la cererea s'a respins. Toțasa s'a respins cererea contra chiriașului Rozalia care ține, în casa proprietarului debit de tutun, neputînd dovedi că într'adevăr chiriaș ar vinde articole afară de acele de tutungeri.

Cererea proprietarului Ioan s'a admis de comisiune, stabilindu-se locatarului Ștefan Piller, pentru suteran, în care exercită profesia de tâmplărie, la suma de 4800 lei 1924—1925.

Proprietara văd. lui Iosif Herczog rîspinsă, existînd între părți un încheiat prin liberă tranșacțiune supus cazul dreptului comun și excepționale.

Dela Liga Națiunilor

— Chestiunea tributar arbitral româno-ungară
În prezența d-lui Titulescu reprezentant României și a baronului Bornemisa reprezentant Ungariei, Consiliul a hotărât să lase în cauză (adică guvernului ungar de guvernului cehoslovac și guvernului român parte, grija de a continua negocierile în de a se desemna președinții tribunalelor mixte, ungaro-cesoslovace și ungaro-române în caz că consiliul va fi informat în viitoarea sa sesiune — că acordul nu s'a încheiat — va proceda atunci la aceste numiri.

O propunere de referendum pentru intrarea în Societatea Națiunilor

Londra, 25. Știri din New-B anunță că Bryan dorește ca pe american să se pronunțe printr'un referendum asupra intrării în Societatea Națiunilor.

pasărarul dacă ar fi întins mâinele atut-o prinde.
Dar pasărarul tresări pentru oară de spaimă, căci ajunsese în care copilărise. Sutele de mii de sutele de mii de triluri, sutele de falăiri, pieriseră pentru totdeauna, și liniștea se nîtindea și stăpîna, tîndeni, triumfătoare.

Scara își desfăcea faldurile mantă aruncînd, peste necuprinsul zărilor, de un negru bătînd în albastru. Luna urca în nemărginiri, ca țeșă, treptele de alabastru ale lui ei.

O rază din păru-i de aur căzu din ferestrele casei de odinioară și într'o lumină de fulger — chipul al pasărarului. În aceeași clipă pasărea abia mai fălăind din aripă, sbură ori în jurul capului lui, aureolându-l cu trei cercuri nevăzute de argint și căzu — bulgăre — la picioarele lui.

Ca un credincios ce se nclină altarului, pasărarul se-aplecă s'o cupră s'o strîngă la piept ca pe o comoară, dar — sdrobotit de oboseală — și ni pămînt, precum o cruce smulșă și de vânturi.

Al. S. Stamoni

ARTISTICE - CULTURALE

Pianistul polonez Paderewsky a dat zilele trecute un recital la Paris având un succes urias.

»**Temesvarer Zeitung**» aduce în ultimul-i număr o schiță de Gala Galaction în frumoasa traducere a d-lui Grigore Ion, care publică des în ziarul timișorean informații prețioase despre literatura românească.

Noua piesă a d-lui Emil Isac

Aflăm că poetul Emil Isac a terminat o piesă de teatru intitulată »Poetul«.

»Poetul« e o piesă cu subiect simbolic. E simbolizarea goanei după gloria care odată ajunsă nu mai oferă însă mulțumirea așteptată.

Piesa — după unele informații

— se va reprezenta, pentru întâia dată, în străinătate.

»**Ideea Europeană**«, numărul din urmă, aduce un temeinic articol: »Pentru muzica populară« datorit d-lui G. N. Georgescu Breazu. Poetul Ion Minulescu publică o poezie: »Spovedanie«. Ca totdeauna, interesante sunt însemnările despre pictură ale tânărului scriitor St. I. Neițescu.

»**Papagalul Verde**« noul roman al principesei Bibescu, unul din ultimele daruri pe cari România le face literaturii franceze, e primit cu entuziasm de critica pariziană.

Scrisorile de dragoste ale lui Edg. A. Poe

Scrisorile de dragoste ale marelui poet american Edger Allan Poe, au apărut de curând în traducere franceză.

Scrisorile sunt adresate d-rei S. Whithman cu care autorul »Corbului« infiripase o candidă idilă și cu care era cât pe aci să se căsătorească.

Economice.

Situația semănturilor din țară
— Intre 15—23 Iunie 1924. —

MUNTENIA:
In jud. Prahova au căzut ploii abundente, starea semănturilor fiind bună, cu excepția orzului.

Buzău a ploat parțial.

Mehedinți, ploii mici parțiale, au căzut în diferite puncte ale județului.

Ialomița, a ploat aproape în tot județul.

Olt, a ploat parțial și torențial, în unele comune a bătat grindina pe întinderi mari, pricinuid pagube însemnate.

Teleorman, a căzut grindină parțială în următoarele comune: Alexandria, Poroschia, Pielea și Tiganesti, cauzând pagube evaluate la circa 60 la sută.

Dâmbovița, a ploat bine în tot județul.

R-Sărat, a ploat suficient în ziua de 17 Iunie.

MOLDOVA:
Roman, a ploat în întreg județul.

Vaslui, a ploat puțin.

Putna, a căzut ploaie mare însoțită de furtună și grindină, cauzând pagube la vii.

Bacău, au căzut ploii torențiale însoțite de grindină, cauzând mari pagube.

Neamț, au căzut ploii torențiale în tot județul.

Fălciuceni, a ploat bine.

Botoșani, a ploat torențial în întreg județul, în comunele Măstireni și o parte din comunele Rădeni, Flămânzeni și Bălușeni grindina a cauzat pagube însemnate.

DOBROGEA:
In județul Tulcea ploii aproape în tot județul.

Constanța, a ploat în tot județul, în unele regiuni ploile au fost însoțite de manifestări electrice.

BASARABIA:
In județul Tighina, ploii parțiale; în

apusul județului a căzut grindină, cauzând sticaciuni viilor.

Hotin, a căzut ploaie multă și folsitoare în tot cuprinsul județului, la 17 Iunie a căzut grindină.

Cetatea Albă în împrejurimile orașului au căzut ploii cu gindă cauzând pagube.

Orhei, a ploat parțial; s'au ivit lacuste în număr mare pe alocuri.

Bălți, ploii parțiale pe alocuri.

TRANSIVANIA:
In județul Sibiu zilnic ploii torențiale binefăcătoare semănturilor.

Târnava Mare, ploii însoțite de puternice manifestări electrice și grindină distrugând totul pe teritoriul Mureșului, precum și o parte din comuna Saschiz și Sighișoara; în restul județului ploaia a făcut mult bine semănturilor.

Hunedoara, ploii torențiale în întreg județul.

Odorhei, a căzut ploaie torențială cu grindină în unele părți.

Brașov, a ploat bine în tot județul, îmbunătățind foarte mult semănturile și pășunile.

Făgăraș, ploaie abundentă, însoțită de manifestări electrice.

Trei Scaune, ploii generale în tot județul.

Mureș Turda, au căzut ploii generale torențiale în întreg județul însoțite de furtună și grindină cauzând pagube în unele comune.

Alba de Jos, ploile căzute au ajutat foarte mult semănturilor cari promis o recoltă abundentă.

Timiș Torontal, ploaie generală în tot județul, starea semănturilor satisfăcătoare.

BUCOVINA:
In județele: Gura Humorului, Suceava și Câmpulung, ploii generale abundente, asemenea în județul Siret. Starea câmpului în general destul de bună.

Acordul cu creditorii italieni

In urma unor noi tratative cari au urmat între reprezentanții creditorilor italieni și reprezentanții Camerei de Comerț din București, s'a revenit asupra quantumului fixat pentru plata lirelor italiene, datorite de comercianții români și care era de lei 3.50 pentru fiecare liră italiană, stabilindu-se că această garanție să fie de 4 lei de fiecare liră italiană.

In urma acestei modificări, acordul rămâne definitiv stabilit.

D-I D. Bălănescu, dela direcția

Oficiului de plăți va pleca peste câteva zile la Paris, Berna și Roma pentru a stabili chestiunile de amănunt ale acordurilor cu creditorii francezi, elvețieni și italieni.

Devizele și valuta.

R a d o r. 26. Iunie.
Zürich: Deschiderea: Includerea:
Berlin: 134.50 — 134.50
Amsterdam: 211.50 — 211.50
New-York: 563.75 — 563.75
Londra: 2439.— — 2440.—
Paris: 3010.— — 2980.—
Milano: 2442.50 — 2435.—

Praga: 1670.— — 1665.—
Budapesta: 67.50 — 69.—
Belgrad: 640.— — 640.—
București: 245.— — 245.—
Varșovia: — — —
Viena: 7915.— — 7940.—

Bucuresti închiderea: Paris 1257, Londra 1019, Newyork 234.—, Milano 1020, Zurich 4180, Wiena 3250, Praga 690, Budapesta —
Valute: Napoleon 830, leva 145, lira turcească 114, font englez 998, franc francez 1255, franc elvețian 41.50, lira 10.—, drachm 380, dinar 265, dolar 231, coroană austriacă 35.50, coroană maghiară 27.—, so col 670.

Reduceri pentru sezonul de vară! Reduceri pentru sezonul de vară!

Până la 10 Iulie

vinde cu reducere de

15% V. MISSIR FII & Co. S. A.

sucursala Arad.

Reducerea aceasta privește toate articolele din magazinul nostru. Priviți galantarele noastre căci, și la acele prețuri facem o reducere de 15 procente.

Eucătăria Eăiei „NEPTUN”, bufetul și cofetăria stau permanent la dispoziția Onor. Public!

Carnete cu reducere pentru abonați. — Săptămânal cină comună de pește, cu musică. Escelente beuturi din Podgorii, bere proaspătă timișoreană, serviciu prompt și gentil. Deschis până la ora 1 noaptea. Pentru o clientelă numeroasă se roagă: **Martin și Mers**, ospătar.

Noutățile noastre în vestimente și bluze le vindem **până la 15 Iulie a. c. cu preț foarte redus**

Iuliu Plesz

Magazin central pentru haine de dam **ARAD, Str. Colonel Pirici** vis-a-vis cu intrarea din dos a teatrului. Departament de măsurat special.

Atelierul fotografic EORNSTEIN ARAD, Palatul Neumann **Fotografii artistice executate și fotografiile mărit**

Ciorapi și mănuși LUDOVIC GOLDSTEIN Arad, Str. Brătianu **prăvălie de modă** puteți cumpăra ori unde dar **buni și ieftini** numai la **Arad, Str. Brătianu** Ciorapi de dame în toate colorile dela 20 Lei în sus până la 135 Lei, ciorapia „Oseta” în toate colorile 150 Lei.

Umbrele de mătăsă, pelicanăre, becuri în mare asortiment la Iosif Kalmar Str. Alexandri

In comerțul linoleului nu sunt prețuri urcate! acelu unde se capătă pentru 290 Lei întreg materialul de prima clasă din linoleu pentru aranjamentul unei bucătări, unde se capătă covoraș, scuterca pentru cărucioare de copii, etc., etc., toate cu cele mai moderate prețuri. **Kram** STRADA BRĂTIANU (Palatul Huniade), Ia

Biciclete, noi ori folosite cauciuc din afară și din lăuntru, cum și tot articolii de echipament se capătă mai ieftin la **opticanul Schwartz, Arad, Str. Brancov**

Tipografia „Aradul”

aranjată cu cele mai moderne mașini de tipar și cele mai moderne litere pentru pregătirea tuturor lucrărilor aparținătoare acestei branșe, precum: reviste literare, anuare școlare, invitări de cununie, botez, petreceri, bilete de vizită, etc. etc.

Tipografia Aradul S. P. A

ARAD, Bul. Reg. Maria 12. (În curte la dreapta)

„ASTRA”

Prima Fabrică Română de Vagoane și Motoare S. A. Arad
Adr. telegr.: VAGONASTRA TELEFON: 694 și 900

SECȚIA MOTOARE: Autobuse pentru circulație în orașe, stabiliment de băi, și pentru circulație interurbană. Camioane cu transmisiune prin cardan, sau lanțuri. (In-cărcătură 3 tone). — Automobile cisterne pentru transporturi de ulei, benzină și petrol. Capacitatea 3550 litri. Motoare de benzină de 6, 14, 45, 60 și 90 HP. — Strunguri de precizie pentru tăierea de ghevinduri Withworth sau milimetrice. Distanțe între vârfuri 1000—1200 și 1600 m.m. — Prese cu excentric cu cursă de 8 tone. Piese de automobile pentru automobile de lux și camioane de orișice marcă. — Piese pentru motoare de benzină de orișice marcă.

Produsele noastre se pot procura cu prețuri originale de fabrică dela magaziiile de consignație mai jos notate.

- Arad: Intreprindere de Mașini și Automobile str. Alexandri numărul. 6.
- Brașov: „Silvania” Intreprindere Tehnică S. A. Piața Boilor numărul 7.
- Cernăuți: „Mecano” S. A. Piața Unirei numărul 9.
- Cluj: Blaga Emil, Piața Ștefan Cel-Mare numărul 3.
- Lugoj: Schwäbische Zentralbank, Filiale Lugoj
- Cradea-Mare: „Economia” S. A. pt. Comerț și Ind. Piața M. Viteazul 1.
- Sămar: Frații Prinț, Turnătorie de Fier și Fabrică de Mașini
- Sibiu: Compania Anglo-Americană, Bretter Promenade.
- Târgu-Mureș: Biró E. Ing. mech. intrepr. tehnică Strada Ștefan-V. 1a/.
- Timișoara: Schwäbischer Landwirtschaftsverein, Gorove-gasse 5.

Tiparul Tipografiei „Aradul” S. P. A. în Arad.

Cenzurat: PREFECTURA JUDEȚULUI,